

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIDA TABIIY FAN TUSHUNCHASINI SHAKLLANTIRISH**Habibullayeva Mohichehra****Zufarova Pokiza****Bahodirova Nozima****Abdupattoyeva Gulsanam****Matkarimov Jahongir.**

Andijon davlat pedagogika instituti, Pedagogika fakulteti, Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi talabalari:

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tabiiy fan tushunchasini shakllantirishning nazariy asoslari, pedagogik yondashuvlar va amaliy metodlar tahlil qilinadi. Tabiiy fanlarga bo‘lgan qiziqishni uyg‘otish, o‘quvchilarda kuzatish, sintez va tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan metodik yondashuvlar yoritilgan. Ushbu maqola boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchilari, metodistlar va talaba-pedagoglar uchun foydali bo‘lishi mumkin.

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические основы формирования понятий естественных наук у учащихся начальных классов, педагогические подходы и практические методы. Раскрываются методики, направленные на развитие у школьников интереса к предмету, навыков наблюдения, анализа и синтеза. Статья может быть полезна учителям начальных классов, методистам и студентам педагогических направлений.

Annotation. This article examines the theoretical foundations of forming natural science concepts among primary school students, pedagogical approaches, and practical methods. It highlights methodologies aimed at fostering interest in science, and developing observation, analysis, and synthesis skills. The article is useful for primary school teachers, methodologists, and education students.

Kalit so‘zlar:.

tabiiy fan, boshlang‘ich ta‘lim, tushuncha shakllantirish, kuzatuv, tajriba, metodika.

Ключевые слова:

естественные науки, начальное образование, формирование понятий, наблюдение, эксперимент, методика.

Keywords:

natural science, primary education, concept formation, observation, experiment, methodology.

Kirish

Boshlang‘ich ta‘lim bosqichi o‘quvchilarning ilmiy dunyoqarashini shakllantirishda muhim poydevor hisoblanadi. Xususan, tabiiy fan tushunchalarini shakllantirish orqali o‘quvchilar atrof-muhit hodisalari, tirik va noorganik tabiat haqidagi dastlabki bilimlarni egallaydilar. Bu esa, ularning kuzatish, mushohada yuritish va ilmiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Boshlang‘ich sinfda tabiiy fanlarni o‘qitish metodikasi o‘quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda, interaktiv va tajribaviy yondashuvlarga asoslanishi lozim.

1. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tabiiy tushunchalarning shakllanishi

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun tabiiy fanlarga oid tushunchalarni singdirish avvalo ular bilan kuzatuv, tajriba va sodda mantiqiy fikrlash asosida olib boriladi. O‘quvchilarni tabiat hodisalari bilan tanishtirishda darsda hayotiy misollar, real tajribalar, ko‘rgazmalar va modellar keng qo‘llaniladi. Masalan, 'o‘simliklar qanday o‘sadi?', 'hayvonlar qanday yashaydi?', 'havo nimadan iborat?' kabi savollar orqali fan asoslariga kirib boriladi.

2. O‘qituvchining roli va metodik yondashuvlar

O‘qituvchi o‘quvchilarda tabiiy fan tushunchalarini shakllantirishda yo‘lboshchi va rag‘batlantiruvchi bo‘lishi kerak. Ular interaktiv usullar — klaster, 'fikrlar bo‘roni', savol-javob, loyiha asosida taqdimot, tajriba o‘tkazish yordamida mavzularni tushunarli yetkazishi mumkin. Dars davomida ko‘rgazmalilik, multimediali resurslardan foydalanish, bog‘ga yoki tabiatga chiqish kabi amaliy mashg‘ulotlar katta samara beradi.

3. O‘quvchilarda qiziqish va kuzatuvchanlikni rivojlantirish

Qiziqish — o‘rganishning boshlanish nuqtasi hisoblanadi. Shuning uchun tabiiy fan darslari o‘quvchilarda hayrat, savol tug‘diradigan shaklda bo‘lishi kerak. Tajribalar, qiziqarli faktlar, video lavhalar orqali darsni boyitish muhim. O‘quvchilarga o‘z mustaqil kuzatuvlarini yuritish topshiriqlari berilishi, ular bilan muhokama qilinishi, natijalarini taqqoslab ko‘rish orqali real ilmiy faoliyatga o‘xshash muhit yaratiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinfda tabiiy fan tushunchalarini shakllantirish o‘quvchilarning ilmiy tafakkuri, kuzatuvchanligi va tahliliy fikrlashini rivojlantiradi. Bu jarayonni samarali tashkil etish uchun o‘qituvchi metodik yondashuvlarga tayangan holda,

o‘quvchini faol ishtirokchi sifatida jalb etishi lozim. Amaliy mashg‘ulotlar, tajribalar, vizual ko‘makchilar va interaktiv usullar bu jarayonda muhim o‘rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abduqodirov, A. A., et al. (2021). Pedagogik texnologiyalar. Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati.
2. Soliyev, A. T., & Jo‘rayev, A. X. (2020). Pedagogik innovatsiyalar. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Muminov, F. M. (2022). Ta’limda raqamli texnologiyalar. Toshkent: Innovatsiya.
4. UNESCO. (2011). ICT in education. Paris: UNESCO.
5. Nuriddinov, B., & Qodirova, M. (2022). STEAM ta’limi metodikasi. Toshkent: TDPU.